

Ispit vitalnosti IT sektora

Očekuje se da informatičke kompanije posle vanrednog stanja budu jedan od nosilaca oporavka privrede

*Nikola Marković**

U Srbiji 80,1 odsto domaćinstava koristi internet, a 71,9 posto lica od 16 do 74 godina starosti koristi računar. Internet priključak ima 99,8 posto kompanija i veb sajt koristi 83,8 odsto kompanija. U IT sektoru u našoj zemlji je oko 2.500 kompanija sa oko 30.000 informatičara. Ukupno , oko 70.000 osoba radi na informatičarskim poslovima u privredi i javnim službama. Celokupni prihod IT sektora u 2018. godini je bio 2,5 milijardi evra. Izvoz softvera i IT usluga prošle godine je iznosio oko 1,5 milijardi evra, što je rezultat rada oko 25.000 softverskih stručnjaka.

S prikazanim potencijalom IT sektora, koji nas po tome svrstava među srednje razvijene IT zemlje, ušli smo u borbu protiv pandemije korona virusa. Poznato je da je pandemija izazvala velike štete u mnogim delatnostima. Međutim, već sad se pokazalo da kompanije koje su u većoj meri digitalizovale svoje poslovanje trpe manje štete i spremnije su za obnovu poslovanja i nove poslovne izazove i u vreme velike zdravstvene krize. One manje zavise od živog rada i lakše prilagođavaju proizvodnju novim uslovima. Očekuje se da će, poučene ovim iskustvom, i druge kompanije intenzivirati procese digitalizacije poslovanja. To će doprineti porastu tražnje za računarima i drugom informatičarskom opremom i odgovarajućim softverom.

Veliki broj kompanija će morati da menja i svoj aplikativni softver ili čak da naruči softver za nove poslovne operacije da bi se prilagodile novim potrebama i uslovima poslovanja. To će uvećati poslove IT kompanija koje proizvode softver.

Najveći problem za domaći IT sektor će biti to što će neki korisnici njegovih usluga prestati da rade, a u posebno teškom položaju biće IT kompanije koje su poslovale s klijentima iz ugostiteljstva, turizma, saobraćaja i još nekih delatnosti čije je poslovanje trenutno veoma ugroženo. Ipak, procenjuje se da će zbog ovoga biti oštećen manji broj IT kompanija, i zato se očekuje da će sektor u celini biti jedan od nosilaca oporavka i modernizacije celokupne privrede i javnih službi.

Sada se, u stvari, pokazalo da je IT sektor i razvijeniji i vitalniji nego što se pretpostavljalo. Primer za to su škole i fakulteti koji su sledećeg dana po objavljivanju vanrednog stanja nastavili rad uz pomoć TV signala i interneta. Veliki deo kupovina i plaćanja prenet je na internet koji je postao i vodeća infrastruktura za informisanje. Elektronski recepti su desetine hiljada ljudi oslobodili obaveze odlaska kod lekara. I pored velikog porasta internet saobraćaja, mreža je vrlo funkcionalna i stabilna. Sve osnovne evidencije o građanima integrisane su u okviru desetina

servisa eUprave. Suočili smo se i s radom ePijace itd. Imajući u vidu vitalnost i prednosti primene savremenih IKT, očekuje se veliki porast interesovanja za ovu tehnologiju i u drugim delatnostima i firmama.

Takođe, gde je tehnološki proces to omogućavao, mnoge kompanije su proteklih nedelja prešle na „rad od kuće“. Ovim je sprečen prekid poslovanja i nastanak velikih šteta. Istovremeno, povećana je zdravstvena bezbednost radnika, smanjeni su režijski troškovi u kompanijama i obezbeđeno je više slobodnog vremena za zaposlene. Rad na daljinu je uveden kao alternativa prekidu poslovanja, ali se sve više pokazuje i kao moguć način aktivnosti posle pandemije.

Nedavno je na poziv Fonda za inovacije, za samo nekoliko dana, pristiglo oko 300 inicijativa za razne vidove primene visokih tehnologija u borbi protiv pandemije. Od njih 300, izabrano je dvanaest rešenja čiju izradu će finansirati država. Javnost zna za neke od tih inovacija: UV sterilizator, kabina za dezinfekciju, IT platforma za brzu razmenu poruka kroz medicinske sisteme u kriznim situacijama, zaštitna maska sa izmenjivim filterom, prenosivi ozonizatori za brzu i bezbednu dezinfekciju objekata od kritičnog značaja...

Na sajtu www.digitalnasolidarnost.gov.rs dati su i linkovi na oko 100 besplatnih digitalnih platformi koje omogućavaju učenje na daljinu, čitanje knjiga, gledanje filmova, rad na daljinu itd. Ovo su ponudile organizacije kao što su: Super škola, Petlja, Telekom, Beogradska filharmonija, Narodna biblioteka Srbije, Majkrosoft, Jugoslovenska kinoteka, Narodni muzej, IT4Biz i drugi. Na sajtu ministra za inovacije u toku je i poziv IT kompanijama i tehnološkim preduzetnicima da se pridruže inicijativi za inovativna rešenja koja mogu da unaprede sistem borbe protiv kovida 19.

Zabrana kretanja i potreba za ograničenjem okupljanja podstakle su i primenu softvera za održavanje skupova na daljinu. Ovih dana se sve češće i održavaju ovakvi poslovni sastanci i predavanja uz primenu platformi: ZOOM, Webix, Go To Meeting i dr. Na ovaj način se podržavaju poslovne i stručne aktivnosti i radi se na mnogo racionalniji način. I uvereni smo da će se softveri za skupove na daljinu često koristiti i nakon ukidanja vanrednog stanja.

Međutim, uporedo sa zalaganjem za masovnu digitalizaciju poslovanja, za rad od kuće, primenu društvenih mreža, integraciju svih javnih sistema itd, Društvo za informatiku ukazuje i na niz negativnih IT pojava kao što su: ugrožavanje privatnosti građana, širenje lažnih vesti preko društvenih mreža, otuđivanje ljudi, porast sajber kriminala, zavisnost od interneta i mobilnih telefona i dr. Reč je pojavama koje zahtevaju efikasnije mere Strule I države jer ugrožavaju ukupne korisne efekte informatizacije.

Pred IT kompanijama, iako i same trpe znatne štete, stoje veliki zadaci i šanse. Sa pravom se očekuje da će masovna digitalizacija poslovanja biti u osnovi obnove rada privrede i javnih službi. Time će se IT kompanije i informatičari potvrditi kao veliki razvojni potencijal Srbije.

20.05.2020.

*predsednik Društva za informatiku Srbije